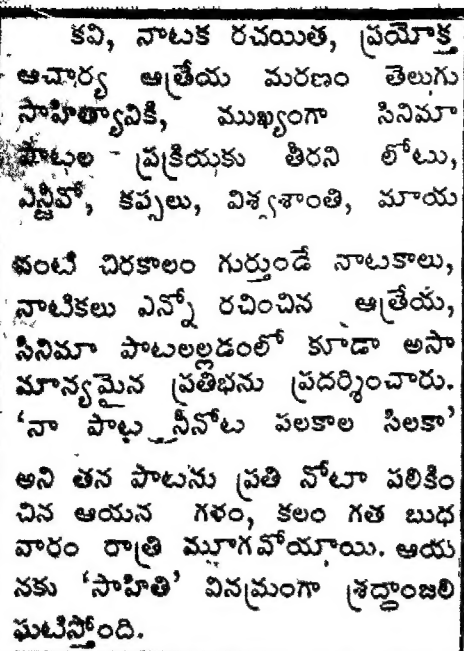

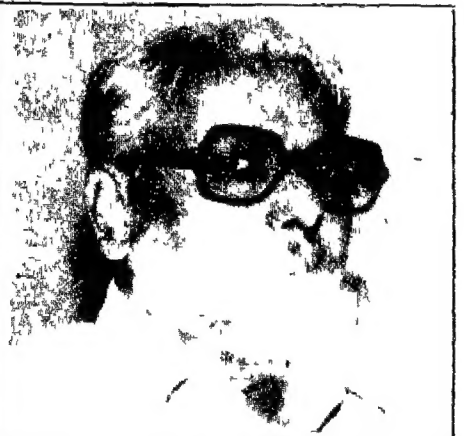
సంగీత శ్రమతో ఎస్.సువర్ణలాదేవి, నామా ఇలిగింది.

తేజస్ సాహిత్యరంగంలో, వాదవిమర్శా నిర్వహణలో తనదంటూ ఒక స్థానాన్ని సంపాదించుకుని, తన దంపతుల ఒక పుత్రుని ప్రసాదించుకుని ఒక బంధువని హిరణ్మయిని పొందుతున్నాడు శ్రీ పురాణం సుప్రసిద్ధులైన 1929 ఆగస్టు 15న మారుగూడదానపల్లి వీరాపురంలో జన్మించిన శ్రీ పురాణం ఇంటిలో పాదరూపాల్లో ప్రముఖ సాహిత్యవేత్త నవకర్తలలో తమ వన్నెపూరించిన జయకృష్ణస్వామి, విలూరలోను, విజయవాడలోను సాహిత్యంలోనూ అతడుంటే విద్యను అభ్యయనం చేసిన శ్రీ పురాణం డి.కెం. పరకూరి శత్రుధనుని నవకర్తలకు పరిచాడు, గణపదపూర్ణా ర్థవేదమువల్లనే సాహిత్యరంగంలో మూలం అయిన దిట్ట, పురాణాంబా సాహిత్య వ్యాసాంగం అనేకరి ఘోరం నాగింది.

[illegible]

పాగాంగ ప్రమసింపింది కాకాసాహెబ్ కాల్కేల్సర్
 యూత్రా కననం 'జీవనశీల'ను, భారతీయ రైల్వేలపై
 రచించిన 'రైలుకథ'ను శ్రీ పురాణం అనువదించి
 చారు ఇంకా సోషియో మైథిలాజికల్ పాంటిస్ నవల
 'జీమూల్ బొమ్మ'ను, 'రంగుల రామచిలుక'ను శ్రీ

పురాణం రచించారు. వంశ కీర్తిత, సాహిత్యాలపై
విశేష పరిశోధనచేసిన శ్రీ పురాణం తెలుగు వెలుగు
వంశ అనే విభులపై గ్రంథాన్ని రచించారు
"ఇల్లాళి ముప్పాక్ష" వేదిక శ్రీ పురాణం రాసిన
రచనలు మూడు సంపుటలుగా అచ్చుపూర్వము
మరో ఏడు సంపుటలు అచ్చుకు కీర్తనాపూర్వము.
మీరు రచించిన మరో రెండు నవలలు "ముగ్ధురమ్మ,
చిరు", "సావిత్రి"లను చదివిన తెలుగువరకుకు.

అతిద్రుష్టక సాక్షి (పన్నెంబయ 11) నెవరికీ
అనుచుకాదు. పాపమునది వానిను చాలా దూరము.
ఇందు ప్రవృత్తి వలననే వత్సం ఇంక నున్నది.
అది అంతే. అది ప్రాసే. తప్పకుండా యిది
అంతే. (వత్సం వలననే) కానీ ఏ అవధు
నీచివరమునది ప్రవృత్తి నున్నది.

వత్సం (బూకీ), గేం (గూడెన్) అంటే
మంచిమనస్సు మెండు (బూకీ) ముదాగా గొప్ప
మనస్సునావు. బిల్లు అంటే "క్రిమినాగిం" "బిల్డ్
అంటే బిల్డుమన్ అంటే" తుంటే ఇప్పుడు. "సొండు
వత్సం వత్సం, వత్సం ముందు సొండువత్సం. లోక
ములో" సరిచేసినది. సత్సంకు నవలనది ఇంటి.
వత్సం వత్సం-సంతులన బలమునున్నది. అది
సంతులన "సొండువత్సం" దీనిలో విశేషము
గేం- మెండుమనస్సు సామ్యమునున్నది.
వత్సం-కముం గూర్చి కాదుకానీ ఏది సొండువత్సం
నవలనది మునుగా, సామ్యమునున్నది. ప్రాసే
మైన అతిద్రుష్టక సాక్షి-సాక్షిగా - కావచ్చునా,
వత్సం కేవలంనా. వత్సం "మీమ
దాని" నవలలో ఒక పట్టిక వత్సం. అ
కాంతలో ఒక వర్ణనాని బడిమెంతుల దనరాని
దానినూ సామ్యమునాగే ముందు బడిమెంతుల ఉన్నాయి

(ప్రస్తుతం చెప్పేను. ఒకసారి ఒక ఊరికిపోయేటప్పుడు ఒక
 వాసుడు దాచుచున్న వస్తువును, ప్రవాహం వచ్చి విజృంభ
 యనగా పాల్కుకొనేసరియి. ఆ టుటానూ బంపవరకే, పిల్ల
 తల్లిదండ్రులకు తన ముఠా హుంసవరకే
 తాల్కు గలదని నంధావసునితో ఆ బడివలెట
 ఇంకా వాగులో దూకి పోయేసరికి నాగ పాల్కుకొనేసరియే
 నను! ఈ కథను ఒక ఇంగ్లీషువానికి చెప్పగా ఆతడు
 "బ్యాబ్బిల్లో, బ్యాబ్బిల్లో, బ్యాబ్బిల్లో" అని
 వాడుచున్నవాడట. ఎవ్వి వాళ్ళిద్దరునుగోరు ఇందు
 బ్యాబ్బిల్లో (మందరం) ఏమిటానూ అని ఆయన
 నవ్వాడు. ఇందు ఆ పాత్రాల్లోకి ఏమి సాధనం
 కనపడింది? పాత్రాల్లో భుక్తివంశో ఏది శివం (గుడి
 కవుల) అని నువదనము బడినంతట తాగ్గం శివం
 తాగ్గన నువదనము. ఇందు శివం - నువదనము
 దువంశం బడినవాయ అందుకే పాత్రాల్లోనో ఏమో
 నామో సాధనంకూ ఎక్కువ. వ్యాసుడనంతో పోలిక
 నమూ "అంబోనా" అనే శ్రీ, ఉరియీరుచుతుంది.
 (సాహిత్య గ్రంథ శ్రావణము "అంబోనా"). వర్ణ
 నందుడు పాల్కును వాడుదాతా (చిన్నవీరుడు
 ఏమిటానే నాటకం "హాట్టో"). ప్రత్యేక పోరా
 డను బ్రాహ్మీ నువదనాదు (మనవియేయ నాటకం
 "లాదరేయ నువద"). సువిదం ఓ.నా. గణియ

పరిచయమే
పురాణం ముద్రాహ్వయార్థం ఇప్పటివరకూ
దాదాపు 300 కథలు, 24 రేడియో నాటకాలు,
అనేక నవలలు రచించారు వివిధ అంశాలపై, ప్రధా
నంగా తెలుగు సాహిత్య సంస్కృతులపై చంద్రాబి
వ్యాసాలు రచించారు పుననాథుక సాహిత్య ప్రస్

తేనెలు సాహిత్య విమర్శనారంగంలో విరికవు ప్రాధాన్యత కలిగి ఉన్నందున తెలుగు సాహిత్యంలో మేనేజ్మెంట్ కంటే మేనేజర్లు ఎక్కువగా ఉన్నారని పురాణం వారు వ్యాఖ్యానించారు. సాహిత్య ప్రమాణ్యం నిర్వహించిన అంశాద్వైతం కథలలోనే వీరి ప్రసిద్ధి మైన కథ 'నీల' పాత్రలోని గెలుపుమీదే. అంతే ప్రసిద్ధిపైనే కథ కమత్ పురాణంగా మేలు 'నీల'కు ముడిపడివున్నందుని ఎన్నోసార్లు ప్రస్తుతించిన 'నీల' అకాడమి అవార్డులతో 1972లో ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అభివృద్ధి అసోసియేషన్ అండ్ బేసిండ్ లోని రచయిత 'ఇల్లాలి ముప్పలపై' కి వెంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయంలో ఎం.ఫిల్ వ్యాసం నమోదించబడింది. పురాణం కథలపై అది విశ్వవిద్యాలయంలోనే మేనేజ్మెంట్ వ్యాసం కూడా నమోదించబడింది. వీరి పరిశోధనానియస్ అతిథిగా 1987 జూన్ లో ఆ రకాన్ని సందర్శించిన పురాణం కొంతకాలంకొద్దిన

పురాంం ముద్దుపొద్దుకొక్కరికి (శ్రీ శ్రీ) దీపక సాహిత్యంపై, తెలుగు కళలపై, మేము, కొదవ పోయిన కలుపించబావు, కాబట్టుం రామారావు, విశ్వనాథ సత్యనారాయణ, రాకెటరం విశ్వనాథ శాస్త్రిల కథా సాహిత్యంపై, అధునిక తెలుగుకవి తల్పం, తెనుగు పాత్రికేయ రంగంపై విశేష పాండిత్యమున్నది అతిగా అంకాంపై వారికి పూర్తి పట్టువున్నది అతిశయోక్తి కాదు. తెలుగువారి సాహిత్యక, సాంస్కృతిక సృష్టకర్తలనై గురిచాడ, కంఠకురి విశేషంగలం ప్రభావాన్నిగలంచి, భువికి పాలే నుంచి ముక్కుపూడి చరణా తెలుగు హాస్యం, వ్యంగ్యంపై చీకటి వెంపల్లెపై అవగాహన వున్నది.

- నైజామాబాదు

ప్రతిగా. ఎంత విప్లవమైన వేరు. అదే ఆయుధం నాశనమైనదేమో యిప్పుటికి కొంతమందికి తెలియదు. 1925 నవంబర్ 5వ తేదీన తెనాలి ఉద్యోగవేలంలోని అలూరి వంశోద్ధారకుడు నరసింహ దాసులకులకు పూర్వం అ నేనడమందు మూసే "ప్రతిగా గిరి రెడ్డిగ వాసూపాపురా" అని వాళ్ళ తాతయ్య నేనడమందు అనేవారు. అ నేరే ఆతనికి ప్రియమైనది. అందుకే ఎవరూ మార్చాలి అనుకున్నారో? హిందీ కవులకు బియ్యం కొండ కత్తులలోకి వెళ్ళిన అ నేనడమందు ప్రసిద్ధమైనది. నేనడ 15వ ఏటనే హిందీలోకి కవులగారికి అక్కడ కవనమ్యే అనవలో వాళ్ళిది నలుపుదు నందేతుల ప్రతిగా నెల్లూ వందగలదని నేనడ వాళ్ళు కవితావాలిగారు. "విశ్వమహాకావ్యం" వేదంతో విలసిల్లే వివాసం అభివృద్ధిపై వాటిలేయిచ్చు" అంటూ అ నేనడ వాళ్ళ వారసులు సాహితీ సమరాలలో వేదమ వాడతూ అలా పంచాంగదేవి, "కర్మమునకల్గు ఒకటి నకల్గుం, విద్వదా లుగా వాళ్ళకావాలి" అని అదేనామగలదే నే నడమిది మార్చాలి అనుకొనినారో?

నింత తక్కువ మందితో పరివరముముంటే జీవితంలో అంత ఎక్కువ ప్రశాంతత వుంటుందని బహుశా బైరగా భావించివుంటాడు. అందుకే ఎక్కువమందితో అతనితో పరివరం యివ్వమని కోరలేదు. అతడు నిజంగానే తన వాటిని తన వాటిని విక్రమించి

పట్టే త్వం. అతని ముక్కు నోటికంటే ముందుగా
పుండేది. తాంబూలీపాల తో వర్షవారాపుడు అత్త
అల్లుడు పిచ్చికవారి ముగ్గున్నట్లు భావించాడు.
యనుకుని గుండెనొకటి పరికిస్తే ప్రత్యాపూర్ణ అని
చూచుకున్న రోజు అది సాక్షాత్తే దానిగుండుమదిలో
భావనావర్ణం అవలంబించి అలాంటి రంగునాగి
మన చేతున్న మన "నవమి బిలక" బయటకు.
"రాంబంధుల దేశం ఎప్పుడు వచ్చినట్లై పుడదీపాలే.
కవుల అభిప్రాయానిం "మనన వచ్చినట్లు భాషాభివృద్ధి
తో తీర్చును" రోజులది. మరొక నా ఉదయలోనే సాక్షాత్తే
సాక్షాత్తే ప్రాంతంలోని మహావీర్యవాంఛ అడుగు
వెళ్ళును ప్రాంతం. "అశాంతం అందేదెక్కువ, సాధారణం
గూర్చున్నా" అంటూ మనకుపించే పూరింపాడు.
"నవరాత్రి మందలనే మంలం బయట పండినే మీ
ప్రభుత్వ పరిరక్షణ కోర్కెని పూరించండి" అంటూ
యనుకున్న పరిశీలించాడు. అమూల్యముయిన మానవ
మనస్సు అందరూకాకే అందుకున్న అనితి సత్యత
వాడు. "అనితి సత్యత" గానంలో అనితి సత్యత.

కవి, పరిశోధకుడు, విద్యావేత్త
డాక్టర్ సింగిరెడ్డి నారాయణరెడ్డి ఈ
సంవత్సరం జ్ఞానపీఠ పురస్కారాన్ని
పొంది తెలుగు సాహితీ కీటుంటి
మరొక కర్తకీతురాయిని అలంకరి
చారు. నాగార్జునసిగరం, కర్నూ
లసంతరాయలు నాటినుంచి 'విశ్వ
భర' దాకా నిరంతరం కవిత్వా వ్యవ
సాయం సాగిస్తూ, తెలుగుగళల్లో ప్రవ
హించి లాంటి ప్రయోగాలు చేస్తూ
తెలుగునాడు వెలుతురు, నేనెన్న
పాటలు రాస్తూ, విశ్వవిద్యాలయా
పాఠశాల బాధ్యతల్ని నిర్వహిస్తూ అ
రామంగ నా జ్ఞానత్వ సేవచేసిన
కవిరాసు ప్రావీణ్యం వరించిన
సందర్భంలో 'సాహితీ' వ్యాధయవ
ర్తక అభినందనలందజేసాంది.

అని ప్రశ్నించాడు. “భగవాంశుల లోతుల్లో పాతుకొన్న నీ జీవిత జడరథాన్ని కదిలించు” అంటూ ప్రబోధించాడు బైరాగి.

1946లో గుంటూరుజిల్లా పరిషాదులో జైలు
గకి హిందీమండలిగా ఉద్యోగం వచ్చింది అక్కడ
నుండి జైలుకి తన ప్రథమ కవితా సంపుటి 'పీట
నిధి'ను వెలువరించి అందుకు కృత్యం అక్కర్లే
వారు తర్వాత అందు 'మూలిక' గింటుకలను
వెలువరించారు. అధునిక తెలుగు లోహిత్యమలో
'మూలిక' గింటుకల' ఉద్యమస్థాపక ద్వారా
శాయి నిస్సందేహంగా యుద్ధ సంకల్పశక్తిని
'పీట' ప్రాధుభవయ్య 'మూలిక' గింటుకల ఆవిర్భావ
నల అంశంలో అన్వయించిన జీవితాన్ని ప్రస్తావిస్తున్న
జైలుగాని నిరాశాపూరితాన్ని విస్తరించేయేమిట కోరికను
దిక్ కళ కావ్యమే దౌహం చేసింది. నమశాస్త్రి

[illegible][illegible]

బైరొగి 'అగమగిరి' 1981లో వెలువడింది. ఈ కవితా సంపుటికి 1984లో కేంద్రసాహిత్య అకాడమీ అవార్డు లభించింది. యిందులో స్వయంకవిత్వలలికా సాటు అనువాదాలూ వున్నాయి. లోకానీ కౌశానీ చూసిన కవి అతడు. అంతేగాక లోకంలో

దనాయోగి

కోశంలోన నాకంటూడా మోడలిగిన ద్రవ్య విలాసం
 “వాళ్ళుంటే నమ్మకమిచ్చు కొంటిలి ఏంటికి
 న్నామ” అంటూ విశ్వాసమిచ్చినదివులని ఎదుటికి తేల్చి
 లాడు. “మనశ్శుభి నశ్యుగ దేశంలో రెండేండ్ల
 తాళిడు పెళ్ళివులు. దొంగసేరా బట్టెలు వ్యభిచా
 గ్నాలామ” అని యుధాకర్ణం వక్కాచింటాడు. తన ముఖ
 అనరించిన సైతావర్ణం, జీతం కానివ్వం విలాసం
 ముఖ్యరంగా విషయంలో ముందేల్తాయి. అందు
 కి జనాభాధ్యక్షులలో చేసేవాడాయనా అనరించిన
 విలాసం. అతని కవితల వేదనల కేంద్ర బిందువు
 అవేదనల బిందువు. తన సగం కవిత్వం అలాంటిది
 తన సగం మర్యాదల వలంబించి, వ్యర్థం ప్రతిబింబం
 వల్ల కలిగిన తెలుగు కవిత్వంలో విశ్వమానవ వేదన
 లిరికించిన విలాసం 1978 వసంతం 9వ
 ఏ కాల ఏ ఏదోలో అభ్యుక్తమై పోయారు. అతని
 వేదన హాసాలాల్ని పుక్కిల పుట్టిన విశ్వమూ
 అవును విలాసం ఓ పుట్టె అవేదన మూగ.

గిరీశంకర్ దీక్షానాథ

నీ వచ్చెం నోకి
తెచ్చు వేలి వోలు
తైదివి పాపుతారు నగురుతారు
నీ వచ్చెల్లో
డబ్బులు కోళ్ళ మంది
నిన్న పిల్లలను అడుకుంటారు' అని శ్రీ కాకుట
మూర్తిని ప్రకటిస్తున్నాడు,
'అంతక వాడువున్న శరీరం ఏ అమ్మ ప్రాణమా
ఒళ్ళంతా పిల్లల్ని పంకవిత్తుకుచి
ఇక్కడ కాదురు బల్లి శరీరం' అని మాతృస్మృతుడు,
ఇశ్వరీకవిస్తున్నాడు,
'గాలేనివచ్చుడల్లా
కానివచ్చు మీద గోవారు కడులుతుంది
రవించి నీ వాన గవ్వెలు కట్టుకు వరిడుతుంది

[illegible]

నల్లి నల్లుకు పడుస్తుంటావ్? అన్నప్పుడు వనరా ఎంతో కష్టపతంగా చెప్పగలిగింది. "అవసరం లేదు" అని చెప్పడంవల్ల కలితా, పాపకర్మ తాను చెప్పినట్లు కలిగిపోయింది. పాపకర్మ తాను చెప్పినట్లు కలిగిపోయింది. పాపకర్మ తాను చెప్పినట్లు కలిగిపోయింది.

వసీరా

పాట అననదాన్ని, మూట అననదాన్ని గురి
చిన 'విశ్వమైన కవి' పాటను పాడుతూ వా
డమూ నేర్చుకోవాలి. ఎప్పుడు మూర్ఖుడైతే, ఎప్పు
నెప్పుడూ ఉండాలి? వెలుసుకోవాలి 'లోపాపడ'కి
ఎడోకి అయి ఉండవలసిన గీతాలు కూడా చూ
చేసుకోవాలి, నవరసం, మనోరమకావ్యాలను వాచాల్సియు కూ
డాను. కెక్కడ చూస్తే వసనీలు ఇంకా కావాలి అని

విజృంభాన్ని నడుపుతూ దానిని నవీకరిస్తుంది పూర్తి
తెలియదనసిన వివేకాగ్రి లలా ఉంది, మంచి కవి
అయి కూడ రాసల్గం కొద్ది నడిపాయిన 'ఉదా
నయ్య' ముడతలు. శ్రీమధురగా ఉండడం లా
తగ్గం నవీకరితగా, మదురగా నవలలను ప్రతి
దినం ఈ కవిత షుభాదినను దుర్భాష, భయం
దురభాష వివదస్తుంది ఆ వివరణలో దీనింలర కన్న

కంటె కూడ జాగువ్వకలిగిన వది చిల్లా మూడ
దూర్గా నవీకరితాని నల్ల అనయ్య కత్తిరేపించునది
నమ్మనకూడా కాని జాగువ్వసాల మించం నల్లని
నాడన వది చిల్లా కత్తిరేపించగా ఉండడం నల్ల
శబ్ద అనుకరణ వల్లనూ అది నవీకరితనీనస్తుంది

అట్లాగే 'అకలి' కవితలోనూ వాస్తవికతను విరించిడానికి, కాల्పనిక ఉపాదేశానికీ, అవాస్తవికంగా రాయడానికి మధ్య తేడాను చూపిచెరిపేసిపట్టున్నారు.

‘నా బతుక్కీ శాంతి కావాలి’ అనే మం
కవిత్వ రాసిన వనరా జెనీవాను శాంతి చిహ్నం
గుర్తిస్తున్నాడంటే కూడా ఆశ్చర్యమే వస్తుంది

వనీరా మంచి కవి అనడం ఎంత నిస్సం-
పామో, ఇంకా మంచి కవి కాగలిగే వాడనడం కూ-
డా అంత నిస్సందేహమే

-ఎన్. వేణు గోపాల్

[లోహనది-వనరా, ఝరి పామెట్ల నర్సి
ప్రవరణ వది రూపాయలు, ప్రతులకు: రూ.
పామెట్ల నర్సి, 6-1-711, వైరలాబాడ్, హై
రాబాద్-500 004]

సృజనాకాండ

దూరంగా
 సందూర నంకే
 రక్తం బొట్టు కా
 శిక్షణ పొందిన
 ఆకాశమీద
 శంఢపున్ను లె
 పోరాటం ఎంత
 నమాదిగల ఆకా
 రుధిరంతో బరికి
 అడుగుల కంటి
 యూపు కేనా
 శవ దూపు ది
 అక్షులు
 కార్య ఆశల మ
 నాది పృథ్వికా

పెద్దాల్లయ్య
 కలని మరిచిపోయి- కలగనటం మరిచిపోయి
 అప్పడు నూర్పుడులా నా ముందు వెలుగుతున్నా
 నెమ్మదిగా గోడ లేచింది
 నాకూ నా కలకూ మధ్య గోడ లేచింది
 అకాశాన్ని అంటే దాకా లేచింది- నా కలకాంత
 ఇన్నిదా ఏడ- నేను నలుపు
 అను- **కె. శివారెడ్డి**

కాద్దీ

నానాభుయింది
పుండేది నా కల

నేను నీదలో మిగ
నా కల సూర్యకా

ఈ నల్లని చేత్తో

ఈ చీకటిని, ఈ

ని మింగేసింది

అ కవిస్త్రాయ
న రవాదారి
హాయిలా నడుస్తుంది
రాష్ట్రానికి మెక ఉన్న
ందికి తెలుసు
నే వరుసవేది ఎందరికి తెలుసు
రక్తం
గర్భంలో
కొంటోంది
గుల కోసం అన్నపిస్తుంటాయి
కే! జయదీర్ తిరుమలరావు

అమెరికన్ నీగ్రోకవిత్వం
